

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co víte o novém soukromém právu? Smluvní právo a náhrada škody v návrhu občanského zákoníku

Sérii článků přibližujících návrh občanského zákoníku zakončujeme úpravou smluvního práva a náhrady škody. Přes 800 paragrafů věnujících se smluvnímu právu je nejobsáhlejší částí návrhu, proto přinášíme pouze nejvýznamnější změny a zásahy, které k danému tématu oficiální zdroje uvádí.

Smluvní právo

S ustanoveními smluvního práva se v praxi budeme setkávat nejčastěji. Není překvapivé, že jejich ústředním motivem je důraz na autonomii vůle smluvních stran (tak jako u jiných částí). Zvyšuje se také ochrana slabší smluvní strany. Tato velmi obsáhlá kapitola zahrnuje zejména nejdůležitější smluvní typy. Ty jsou rozděleny do 17 dílů: Převedení věci do vlastnictví jiného, přenechání věci k užití jinému, pracovní poměr, závazky ze schovacích smluv, závazky ze smluv příkazního typu, zájezd, závazky ze smluv o přepravě, dílo, péče o zdraví, kontrolní činnost, závazky z bankovních smluv, obhospodařování cenného papíru, závazky ze zaopatřovacích smluv, společnost, tichá společnost, závazky z odvážných smluv, závazky z právního jednání jedné osoby. Už dle názvů smluvních typů lze pozorovat velké změny. Oproti stávajícímu právnímu stavu se autoři snaží o sjednocení úpravy jednotlivých smluvních typů do občanského zákoníku. Cílem je odstranit „dvojkolejnost“ obchodního a neobchodního závazkového práva. Návrh upravuje také smluvní typy, které dnes stojí mimo občanský a obchodní zákoník - například pojistnou smlouvu a pracovní poměr.

Změny se dočká například darování, kdy bude možné se z povinnosti dát dar vyvázat. A to v případě, kdy dojde po uzavření smlouvy k nepředvídatelné události, která má na straně dárce za následek změnu životních podmínek do takové míry, že není nadále spravedlivé požadovat po něm splnění slibu obohatit obdarovaného. U kupní smlouvy se posiluje právní postavení kupujícího, kterému bylo plněno vadně (opravitelné/neopravitelné vady se nahrazují hlediskem intenzity, jak vadnost plnění porušuje smlouvu). Návrh také znovu odděluje práva, která kupujícímu vznikají z vad plnění ze zákona a která mu vznikají ze záruky za jakost. Demonstrativní úprava vedlejších ustanovení (konkrétně doložek) se rozšiřuje o výhradu zpětného prodeje a výhradu lepšího kupce. Novinkou je takzvaná výprosa. Jde o institut podobný výpůjčce s tím rozdílem, že není dohodnuta doba, po kterou může výprosník bezplatně užívat půjčitelovu věc.

Podstatné změny čekají také ustanovení o nájmu. V případě změny vlastníka pronajaté věci nemá strana smluvního vztahu právo vypovědět nájem pouze z tohoto důvodu (pokud si to strany neujednají). Bude také možné vypovědět nájem věci bez výpovědní doby, a to pokud druhá strana „zvlášť závažným způsobem porušuje své povinnosti a tím způsobí značnou újmu“ (autoři předpokládají, že seznam závažných způsobů vymezí až judikatura). Odbornou veřejností nejednoznačně přijímaná je pachtovní smlouva. Ta, na rozdíl od nájmu, předpokládá, že pachtýř bude vlastním přičiněním věc obhospodařovat tak, aby přinášela výnos. V návrhu je samostatně upraven i

zemědělský pacht.

Pracovní poměr (dle autorů institut soukromého práva, se soukromoprávními právy a povinnostmi) svým zařazením do občanského zákoníku vyjadřuje, že úprava pracovní smlouvy a pracovního poměru v zákoníku práce bude úpravou zvláštní. Návrh občanského zákoníku ponechává úpravu vzniku, změn a zániku pracovního poměru, úpravu práv a povinností zaměstnance a zaměstnavatele z pracovního poměru jako dosud samostatné zákonné úpravě.

dalších změn je třeba připomenout zakotvení náhrady „ztráty radosti z dovolené“, specifikaci týkající se stavby jako předmětu díla, nebo zavedení institutu péče o zdraví (občanský zákoník by měl upravovat práva a povinnosti mezi poskytovatelem léčebného úkonu a ošetřovaným především jako oprávnění a povinnosti ze smlouvy).

Náhrada škody

Jak je prezentováno, v otázce náhrady škody se nebude konat revoluce, ale evoluce. Návrh doplňuje současnou právní úpravu. Posiluje právní postavení osoby, které byla poškozena věc. Novinkou je upřednostnění náhrady škody uvedením do předešlého stavu. Od tohoto řešení se soud odchýlí (přízná peněžitou náhradou) jen navrhne-li to samotný poškozený nebo není-li náhrada uvedením do předešlého stavu dobře možná. Další změnou je upuštění od tabulek pro výpočet náhrad za újmu na životě či zdraví (návrh neomezuje soudce v tom, aby určil spravedlivou náhradu po zohlednění veškerých okolnosti případu).

Obecně škodu hradí ten, kdo ji způsobil protiprávně a zároveň zaviněně (kdo si nepočínal s péčí požadovanou vzhledem k okolnostem). U náhrady za poničení věci se zohlední náklady nutné k obnově věci. („Při určení výše škody [...] zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.“) Autoři se zaměřili také na „odškodnění osobního neštěstí“ a „náhradu zvláštní obliby“. Všem, kteří škodu, která byla způsobena z pohnutky zvláště zavrženíhodné (či z jiného kvalifikovaného důvodu), důvodně pociťují jako jinak neodčinitelné osobní neštěstí, nahradí se nejen újma majetková (cena zničené věci), ale i nemajetková (duševní). U zvláštní obliby je v návrhu stanoveno: „Poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní obliby.“ Na závěr dodáme, že u škody vzniklé z provozní činnosti se dle návrhu mohou osoby, jejichž provozní činnost vedla ke vzniku neodvratné škody, odpovědnosti zprostit, prokáží-li, že vynaložily „veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo“.

Zdrojem jsou odborné konference a materiály ministerstva spravedlnosti >>> [zde](#) .

Na diskuzi facebookové stránky epravo.cz můžete sdílet své názory >>> [zde](#) .

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)